

ВІСНИК ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія юридична

Випуск 37

Видається з 1961 р.

Львів

Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка

2002

<i>В. Чушенко</i> ЗМІСТ ПОНЯТЬ "ЛЮДИНА" І "ГРОМАДЯНИН" У КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	213
<i>О. Ковальчук</i> ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	217
<i>П. Манюк</i> ІНСТИТУТ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ХІХ ст.	222
<i>В. Скрипнюк</i> КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО РОЛЬ В ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	227
<i>З. Лунь</i> ОРГАНИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОСУДДЯ У НОВИХ ДЕРЖАВАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ: СТАТУС ТА КОМПЕТЕНЦІЯ	236
<i>І. Переш</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІМУНІТЕТУ ТА ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	244
<i>А. Школик</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ ПРИ ЗАМІЩЕННІ ПОСАД ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	248
<i>О. Бориславська</i> ВИЗНАННЯ І ГАРАНТУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	252
<i>М. Гірняк</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	257
<i>Р. Похила</i> ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДОКТРИН НА ГЕНЕЗУ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА	265
<i>Г. Левицька</i> ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	272

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

<i>І. Мартьянов</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ – ПЕРШИЙ ЕТАП АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ	277
<i>Н. Янюк</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ	283
<i>Р. Посікіра</i> ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ	288
<i>В. Косаняк</i> ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ БЮДЖЕТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ	295
<i>І. Заверуха</i> ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ТА НОРМАТИВНО- ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТІВ	307

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІМУНІТЕТУ ТА ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

І. Переш

*Ужгородський Національний Університет бул. Капітульна 26,
м. Ужгород 88000, Україна, (03122) 3-61-22*

Стаття, присвячена питанням, що стосуються імунітету та дисциплінарного провадження стосовно суддів Конституційного суду Словацької Республіки, розкриває всі позитивні та негативні сторони цієї проблеми, спираючись на досвід та порівняльний аналіз конституційних судів Європейських та постсоціалістичних країн. Матеріал може бути використаний під час проведення судово-правової реформи в нашій державі.

Ключові слова: конституційна юрисдикція, дисциплінарне провадження, імунітет.

Важливою складовою, яка забезпечує незалежність суддів конституційних судів, є система регулювання дисциплінарного провадження. Воно призначене з метою запобігти можливість інших державних органів здійснювати будь-який вплив на суддів, і тим самим захистити їх від тиску ззовні. Водночас п. 1 § 15 закону "Про організацію Конституційного суду Словацької Республіки, розгляд справ перед ним та статус суддів" [1, с. 38] передбачає, що судді зобов'язані виконувати свої повноваження добросовісно і утримуватися під час їх виконання та в повсякденному житті від діянь, які можуть порушувати авторитет Конституційного суду. Відтак від суддів вимагається високий рівень професійної та громадської поведінки, і тому надзвичайно важливо, щоб до суддів, які не виконують або неналежно виконують свої обов'язки, застосовувались заходи дисциплінарного провадження.

У Словацькій Республіці дисциплінарне провадження щодо суддів Конституційного суду передбачено Конституцією [2, с. 445] і встановлюється законом "Про організацію Конституційного суду Словацької Республіки, розгляд справ перед ним та статус суддів" (далі Закон) та Регламентом Конституційного Суду [3, с. 114] (далі Регламент).

Підстави для початку дисциплінарного провадження передбачені п. 1 § 16 Закону, відповідно до якого голова Конституційного суду може подати Пленуму пропозицію щодо початку дисциплінарного провадження, якщо суддя порушив службові обов'язки або своєю поведінкою принизив гідність посади судді Конституційного суду, поставив під загрозу довіру до Конституційного суду чи займається діяльністю, несумісною з суддівською посадою. Відповідно до ст. 137 Конституції, суддя, призначений до Конституційного суду, має припинити членство у політичній партії або русі перед складенням присяги судді.

Необхідно мати на увазі, що в демократичному суспільстві, заснованому на конституційних правах особи, є можливим, щоб кожна особа, в тому числі і судді конституційних судів, користувалася цими головними правами та свободами, зокрема й політичними. А проте, це не означає, що певного самообмеження таких прав не можна вимагати від суддів. Це необхідно, щоб зберегти їхню неупередженість, повагу громадян та державних органів до суддів, їхньої посади та захистити суддю від політичних інтриг.

Повноваження суддів Конституційного Суду Словацької Республіки є також несумісними із:

а) будь-якою підприємницькою діяльністю та оплачуваною роботою окрім тієї, що стосується розпорядження своїм власним майном, а також наукової, викладацької та творчої діяльності;

б) будь-якою посадою або роботою на іншій державній службі, що дає змогу уникнути конфлікту інтересів, робить суддів незалежними і дає можливість їм зосередитися на виконанні своїх прямих обов'язків.

Поданням пропозиції про початок дисциплінарного провадження передують дії голови Конституційного суду передбачені п. 1 § 32 Регламенту Конституційного суду, відповідно до якого голова Конституційного Суду, дізнавшись про факти, що підтверджують дисциплінарне порушення суддею Конституційного суду, повинен зажадати від нього письмове пояснення. Тільки після цього голова Конституційного суду може подати Пленуму пропозицію про початок дисциплінарного провадження щодо судді. Строк подання - два місяці від дня, коли стало відомо про дисциплінарне порушення, і не більше ніж один рік з дня вчинення суддею проступку.

Пленум Конституційного суду заслуховує суддю, щодо якого надійшло подання, і може прийняти одне з таких рішень:

- 1) відхилити подання, якщо дійде висновку, що воно є безпідставним;
- 2) якщо Пленум вважає подання обґрунтованим, то спеціально для розгляду цієї справи обирає тричленний дисциплінарний сенат, головним завданням якого є з'ясувати обставини, які підтверджують чи заперечують факт учинення дисциплінарного проступку. Керує дисциплінарним сенатом голова, якого обирають самі члени сенату.

На час розгляду справи суддю, щодо якого порушено дисциплінарну справу, можуть позбавити повноважень, проте він має право брати участь у всіх усних засіданнях дисциплінарного сенату та висловлюватися щодо його висновків. Якщо такий суддя є головою або постійним членом сенату, голова Конституційного суду вирішує, хто із суддів заміщатиме його на строк, дисциплінарного провадження.

Якщо дисциплінарний сенат дійде висновку, що суддя Конституційного суду не здійснив дисциплінарного проступку, то подальше дисциплінарне провадження щодо нього буде припинено.

У випадку визнання сенатом вчинення суддею дисциплінарного проступку накладене на нього дисциплінарне стягнення, може бути оскаржене як самим суддею, так і головою Конституційного суду у 15 – денний строк від дня винесення рішення. Оскаржену справу розглядає Пленум Конституційного суду, який може залишити рішення без змін або направити його в сенат на повторний розгляд.

Правомочне рішення дисциплінарного сенату, яким суддю визнано винним у вчиненні дисциплінарного проступку, заноситься в особову справу судді і діє протягом року. У виняткових випадках Голова Конституційного суду, враховуючи поведінку та роботу судді, може прийняти рішення, яким дисциплінарне стягнення буде знято раніше ніж через рік.

Крім незначних дисциплінарних порушень трапляються й такі, коли подальша праця судді на посаді може підірвати авторитет конституційних судів [4, с. 63]. Вирішувати це питання повинні самі конституційні судді. Інші державні органи не вправі втручатися в цю справу, оскільки в такому випадку можуть мати вплив на суддів конституційних судів [5, с. 49]. Іншим є питання, чи рішення про відкликання

судді приймається самостійно конституційними судами (Албанія, Австрія, Болгарія, Італія, Іспанія, Туреччина), чи конституційні суди подають лише пропозицію про його звільнення, а саме рішення приймає той державний орган, якому належить право призначення судді конституційного суду (Вірменія, Македонія). Важливим також є питання в разі звільнення судді з посади є імунітет суддів конституційних судів, яким вони захищені від діянь, що можуть впливати на їхню діяльність. Імунітет також забезпечує незалежне виконання суддями своїх функцій та обов'язків, які покладені на конституційні суди у сфері охорони та контролю конституційності.

Переважаюча більшість країн запровадила норми, що торкаються імунітету суддів конституційних судів (Албанія, Аргентина, Болгарія, Хорватія, Грузія, Росія, Туреччина). В деяких країнах імунітет не поширюється на суддів, якщо вони затримані безпосередньо під час вчинення злочину (Угорщина, Росія, Іспанія) або, якщо йдеться про покарання, за яке можуть засудити до тривалого строку ув'язнення (Італія, Туреччина).

Проте є країни, правове регулювання яких не передбачає жодного імунітету для суддів перед кримінальним покаранням (Канада, Франція, Фінляндія, Ісландія, Японія) [6, с. 58].

У більшості країн дозвіл на притягнення судді до кримінальної відповідальності та позбавлення імунітету дає сам конституційний суд з метою уникнення зловживань з боку інших державних органів щодо суддів. В інших країнах пропозицію конституційному суду про притягнення судді до кримінальної відповідальності дає Генеральний прокурор (Болгарія, Литва), або парламентський омбудсмен (Швеція).

Словацька Республіка відноситься до тих держав, які визнають імунітет суддів Конституційного суду. Обсяг цього імунітету не є винятковим, оскільки в п. 1 ст. 136 Конституції зазначено, що судді Конституційного суду володіють таким же імунітетом, як і депутати Національної Ради Словацької Республіки. Зокрема, відповідно до п. 4 § 14 Закону, якщо суддя був затриманий чи заарештований під час учинення злочину, компетентний орган повинен негайно повідомити про це Конституційний суд. Якщо суд не дасть згоду на затримання чи арешт, то суддя має бути звільнений.

Відповідно до п. 2 ст. 136 Конституції згоду, на судове переслідування та запобіжне затримання суддів Конституційного суду дає сам Конституційний суд, а відповідно § 3 Закону, це питання вирішує Пленум Конституційного суду.

У Словацькій Республіці процес звільнення суддів Конституційного суду передбачений Конституцією, причому звільняє суддю не Конституційний суд самостійно, а орган, який його призначив, тобто Президент Республіки.

Виконанню такого повноваження Президента передують самостійні дії Конституційного суду, якими починається процес, кінцевим результатом якого є рішення Президента Республіки про звільнення чи залишення на посаді судді Конституційного суду.

Відповідно до п. 2, 3 ст. 138 Конституції Президент може звільнити з посади суддю Конституційного суду на підставі законного судового вироку за навмисний злочин або на підставі рішення, прийнятого дисциплінарним сенатом Конституційного суду, за порушення принципу несумісності судді з займаною посадою. Якщо голова Конституційного суду поінформований, що суддя вчинив діяння, наслідком якого його подальша праця на посаді судді йде в розпір з призначенням Конституційного суду та з положенням його суддів, то він має право

скликати Пленум і прийняти постанову про відкликання судді з посади, для якої необхідна згода не менше як 7 суддів Конституційного суду. У першому складі Конституційного суду (1993-2000) не було застосовано жодного дисциплінарного стягнення щодо суддів Конституційного суду.

Президент також звільняє суддю Конституційного суду з посади, якщо доведено, що він не бере участі у роботі Конституційного суду понад 12 місяців або якщо рішенням суду його було визнано недієздатним.

Правові положення Словацької Республіки передбачають також добровільне припинення повноважень судді Конституційного суду. Так п. 1 ст. 138 Конституції встановлено, що суддя Конституційного суду може подати у відставку за власним бажанням. У першому складі Конституційного суду цим правом скористався один із суддів в наслідок стану здоров'я [7, с. 64].

Після відставки або звільнення з посади судді Конституційного суду Президент Словацької Республіки призначає іншого суддю на новий строк із двох кандидатів, схвалених Національною Радою.

1. Див: Zákon Národnej Rady Slovenskej republiky "O organizácii Ústavného Súdu Slovenskej Republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov" z 20. januára 1993 // Zbierka zákonov Slovenskej Národnej Republiky. – 1993. – С. 38
2. Конституції нових держав Європи та Азії. – К.: Укр. Правн. Фундація; Право, 1996.
3. Див: "Spravovací a rjcovací poriadok Ústavného súdu Slovenskej republiky" z 8. apríla 1993 // Zbierka zákonov Slovenskej Národnej Republiky. – 1993. – č. 114.
4. Klučka J. Organizácia ústavného súdnictva v Slovenskej Republike // Ústavnost a politika. – 2000. – №2.
5. Гельмут Штайнберг. Модели конституционной юрисдикции. – Издание Совета Европы, 1994.
6. Klučka J. Organizácia ústavného súdnictva v Slovenskej Republike // Ústavnost a politika. – 2000. – №2.
7. Klučka J. Organizácia ústavného súdnictva v Slovenskej Republike // Ústavnost a politika. – 2000. – №2.

SOME ISSUES OF IMMUNITY AND DISCIPLINARY PRODUCTION ON JUDGES OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE SLOVAK REPUBLIC

I. Peresh

*Uzghorod National University vul. Kapitulna, 26,
Uzghorod 88000, Ukraine, tel. (03122) 3-61-22*

The article is devoted to the issues, which concern the immunity and disciplinary production on judges of the Constitutional court of the Slovak Republic. It brings to light all positive and negative sides of the given issue by leaning the experience and comparative analysis of the constitutional courts of the European and post-socialist countries. The material is topical for our state and can be taken into account while realizing the judicial-legal reform.

Key words: constitutional jurisdiction, disciplinary production, immunity.

Стаття надійшла до редколегії 15.10.2002
Прийнята до друку 27.11.2002